

Branko Sremec (ur.)

PSIHOLOGIJSKI ASPEKTI RADA U SMJENAMA

Društvo psihologa SRH i Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada JAZU, Zagreb 1973,

Na inicijativu Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada JAZU, a u zajednici sa Društvom psihologa SRH, održan je godine 1972. u Zagrebu simpozij o psihološkoj problematici rada u smjenama. Ovaj simpozij na neki je način kontinuitet u radu Instituta kojega su se suradnici mnogo bavili problematikom radnog vremena, osobito u vezi sa njegovim skraćanjem.

Knjiga koja je pred nama skupila je radove s tog simpozija i stoga ne pruža neki sistematski pregled područja, nego više održava stanje na kojem se naša primijenjena psihologija rada nalazi danas.

Uvodni prikaz o stanju i zadacima psihologije vezanim uz rad u smjenama daje suradnik Instituta i urednik ove edicije Branko Sremec. Psihologija mora ukloniti negativne aspekte tehnološki neophodnog rada u smjenama. Koristeći iskustva i istraživanja koja su provedena u nizu drugih zemalja, Sremec ukazuje da je jedan od važnih faktora koji smanjuju nezadovoljstvo radnika takvim radom, znatna materijalna naknada. Interesantno je u vezi s tim pročitati saopćenje Jandrije Bodrožića iz Republičkog sekretarijata za rad SRH, koji ukazuje na to da je dodatak za noćne smjene u Zapadnim zemljama od 25—30%, a kod nas on iznosi 12,5% sa daljnom tendencijom snižavanja pa čak i ukidanja.

Suradnici Instituta kao i Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu prikazivali su čitav niz istraživanja povezanih sa predmetom simpozija. Anketa B. Petza i B. Šverka među medicinskim sestrama u Zagrebu snažno ukazuje na socijalne faktore koji determiniraju stav prema noćnom radu. On je znatno negativniji kod udatih sestara pošto one najčešće ne mogu spavati nakon noćnog rada zbog obaveza koje imaju u obitelji. Stjepan Vidaček daje pregled kontraverznih rezultata o efikasnosti i umoru koji se javlja u toku noćnog rada, a Anđelko Krković pregled istraživanja o spavanju kao obliku odmaranja. On osobito upozorava da pos-

toje znatne individualne razlike u prilagodljivosti na promjene životnog ritma. Nekim ljudima potrebno je i tjeđan dana da bi se prilagodili na spavanje danju i rad noću, i obratno. Normalno je da takvi ljudi, ako rade u smjenama dan-noć koje se izmjenjuju u tjeđnom ritmu, rade stalno ispod nivoa efikasnosti kojeg bi dosizali u normalnim uvjetima. Želimir Pavlina daje prikaz bioloških ritmova čovjeka i eventualnih njihovih disfunkcija koje nastupaju u noćnom radu.

Zbornik donosi i niz priloga psihologa koji rade u radnim organizacijama ili su u njima vršili ispitivanja. Tako Josip Golčić nalazi da na ozljeđivanje recidivista u radnim smjenama utječu slijedeći faktori: 1) izloženost opasnostima, 2) doba dana i subjektivna procjena budnosti i 3) motivacija za prekovremeni rad; Jasminka Bašić izvještava o povećanom broju digestivnih oboljenja kod radnika koji rade u smjenama; Branko Milosavljević o »kritičnim« satima i danima rada u rotirajućim smjenama itd.

Na kraju zbornika nalazi se opširna bibliografija znanstvenih i stručnih radova povezanih s radom u smjenama. Bibliografiju su sastavili Magdalena Pejnović i Želimir Pavlina i ona obuhvaća 448 bibliografskih jedinica izašlih do sredine svibnja 1972.

Na kraju možemo poželiti što više ovakvih zbornika koji nam daju uvid u stanje jedne grane psihologije u nas i ujedno omogućavaju i olakšavaju znanstvenu komunikaciju među psiholozima i pripadnicima srodnih struka.

Duško Sekulić

Želimir Pavlina i Mirjana Kovačić (ur.)

IMENIK PSIHOLOGA U HRVATSKOJ 1973

Društvo psihologa Hrvatske, Zagreb 1973.

Godine 1973. navršilo je 20 godina od osnutka Društva psihologa Hrvatske, a nešto ranije (1970) i pola stoljeća otako je Ramiro Bujas u Zagrebu osnovao — prvi na Balkanu — laboratorij za eksperimentalnu psihologiju. Te dvije obljetnice bile su povod za objavljivanje *Imenika psihologa (članova društava psihologa) u Hrvatskoj*. Ovakve publikacije u svijetu više nisu rijetka, a nji-

hov sve veći broj upravo je rezultat toga što su se vidjele koristi koje one pružaju pripadnicima pojedinih profesija u njihovu boljem međusobnom upoznavanju i komuniciranju. Zbog toga bi *Imenika psihologa* u našoj sredini trebalo pozdraviti čak i kad bi sadržavao samo najosnovnije podatke o ljudima koji se u našoj republici bave ovom sve dinamičnijom profesijom. Međutim, ova publikacija sretno je dopunjena s još nekoliko informacija. Tu su ponajprije tri članka Krune Krstića: »Razvitak psihologije u Hrvatskoj«, »O radu prof. dr Ramira Bujasa« te »Marko Marulić — autor termina 'psihologija', koji daju zanimljive podatke o povijesnom razvoju psihologije na današnjem području naše republike. Urednici *Imenika* — Ž. Pavlina i M. Kovačić — spretno su obradili osnovne podatke o psiholozima u Hrvatskoj, o njihovoj strukturi po dobi i spolu, te o njihovoj teritorijalnoj i profesionalnoj distribuciji u Hrvatskoj danas. Taj nam njihov članak tako daje do sada najpotpuniji uvid u »kadrovska situaciju« psihologije u nas. Osnovni uvid u institucionalizaciju psihologije kao struke pružaju, u *Imeniku* također objavljeni, Statut DPH, Pravilnik Suda časti DPH, te Pravilnik o primjeni i oso-

binama psihologijskih mjernih instrumenata.

Glavninu sadržaja *Imenika* čine podaci o 350 psihologa — članova DPH. Obuhvaćene su slijedeće informacije: datum i mjesto rođenja, adresa mjesta rada i stanovanja, podaci o diplomiranju i stjecanju akademskih stupnjeva, članstvo u sekcijama DPH, članstvo u drugim stručnim udruženjima, glavna područja stručnog rada i zanimanja, te zbirni podaci o sudjelovanju na stručnim skupovima i objavljenim radovima.

Treba žaliti što za *Imenik* nisu načinjeni i odgovarajući indeksi najvažnijih podataka (osobito indeks područja stručnog rada i zanimanja) koji bi povećali »komunikativnost« tih podataka. Ipak, urednicima i uz tu malu zamjerku treba odati priznanje za značajan — i rezultatom uspješan — trud što su ga uložili u pripremu ove publikacije.

Do pojavljivanja (budućeg — željenog i očekivanog) imenika *sociologa* možemo spomenuti da su u *Imeniku psihologa* zastupljeni i podaci o dvadesetak članova Sociološkog društva Hrvatske.

Ivan Magdalenić